

Több európai színhely – legutóbb Osnabrück – után ebben az évben a Pázmány Péter Katolikus Egyetem és a Debreceni Egyetem közös szervezésében került sor a fiatal jogtörténészek találkozóira. A május 22–25. között Budapesten megrendezett német nyelvű fórumra nemcsak Európából (Helsinki-től Varsóig) érkeztek résztvevők, hanem Mexikóból és Japánból is voltak előadók. A konferenciát *Erdő Péter* esztergomi érsek és *Prof. Zlinszky János* nyitotta meg csütörtök délután. A szakmai munka másnap reggel kezdődött a több mint 60 – köztük 4 magyar – résztvevő számára. A fórumon összesen 26 előadás és a hozzá kapcsolódó vita hangzott el, a szokásoknak megfelelően a témák kronologikus sorrendjében. Az első nap délelőttjén a római jog tárgykörébe tartozó kérdéseket érintettek az előadások (pl.: recuperatio, szerződési jog, cirkuszi játékok, Q. M. Scaevola és a jogtudomány), délután került sor a kánonjogi és a középkori témákra (pl.: a jénai törvénytörvény gyakorlata, a 14–15. századi hűbérjog). Május 24-én délelőtt a latin nyelv oktatásának szükségességéről, a 14. századi umbriai büntetőjogról, a latin-amerikai kodifikációról, a fríz nyelv bírósági használatáról, a 19. század végi német magánjogról szoltak az előadók. Délután a 19. századi eljárásjogról, Mittermaier amerikai jogászokkal folytatott levelezéséről, az első világháború előtti biztosítási jogról és a szabadalmi oltalom

A Fialat Jogtörténészek Nemzetközi Találkozója Budapesten

nemzetközivé válásáról hallhattak az érdeklődők. A zárónapon a magyar esküdszékek, a Habsburg Birodalom neoabszolutizmus kori sajtójoga, a magyar reformkori büntetőjog, a porosz kodifikációs bizottság tevékenysége, valamint a náci uralom alatt elkobzott vagyonok kérdései kerültek napirendre. A konferencia az európai jogi tradíciókról folytatott eszmecserevel zárult. A szervezők törekedtek arra, hogy a különböző országokból érkezett és eltérő szakterületekkel foglalkozó résztvevők egymást és Magyarországot is jobban megismerjék. Ennek érdekében közös vacsorát, esti városnézést, múzeumlátogatást (Terror Háza) és esztergomi kirándulást szerveztek.

(Forum Junger Rechtshistoriker/innen 2003 in Budapest. Das neue Europa und seine Traditionen (ius privatum, ius canonicum, ius publicum) Budapest 22-25. Mai 2003.)

Bató Szilvia

Az Észt Tudós Társaság, az Akadeemia Nord és a Tallini Magyar Intézet szervezésében első ízben került sor az észt és magyar jogtörténészek találkozóira Észtország fővárosában, Tallinban. Az észt–magyar államközi szerződés keretében rendezett konferenciát *Nikicsér László* nagykövet köszöntötte az Észt Tudós Társaság elnöke, *Tiit Rosenberg*, az Akadeemia Nord dékánja, *Peeter Järvelaid* és *Bereczki Urmas*, a Tallini Magyar Intézet igazgatójának társaságában. A konferencia négy szekcióban, négy témaköré szerveződött. A résztvevők előadásokat tartottak és vitát folytattak a nemzetállamok előfeltételeiről és fejlődéséről, a magánjog kodifikációjáról, a büntetőjog és a büntetőeljárás fejlődésének tendenciáiról, és végül a Tartui Egyetem legendás professzorának, *Csekey István*nak életéről és tevékenységéről. A magyar jogtörténészeket: *dr. Homoki-Nagy Mária*, a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának egyetemi docense, *dr. Máthé Gábor*, a Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem tanácskezelő főiskolai tanára, a Magyar Jogász Egylet elnöke, *dr. Mezey Barna* tanácskezelő egyetemi tanár, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának dékánja és *Ruszoly József* tanácskezelő egyetemi tanár, a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának professzora képviselte.

A konferencia, miután első volt a maga nemében, főként arra szolgálhatott, hogy a résztvevő tudósok feltárják azokat a lehetőségeket, amelyek az összehason-

I. Észt–magyar jogtörténeti napok

2003. SZEPTEMBER 18–21. – TALLIN

lító jogtörténeti kutatások és elemzések lehetőségét biztosítják: a párhuzamokat, a hasonlóságokat és a jelentős eltéréseket az alkotmányos és jogfejlődésben. A meglehetősen kései állami függetlenség az észt történelemben egyben az alkotmányos tradíciók hiányát is jelenti, ugyanakkor a különféle idegen hatalmak (svéddek, lengyelek, oroszok, németek) alatt megszerződött észt társadalom megőrizte és továbbfejlesztette ősi jogát, a paraszti társadalom falutörvényeit; kialakította értelmiségét, mely a mindenkori hatalom és az észt társadalom peremén igyekezett befolyást nyerni a politikai döntésekbe. Körvonalazódott a további kutatások iránya: királyság és köztársaság – hagyomány és modernizáció; szokásjog és paraszti társadalom; állami legitimitáció; 19–20. századi államfejlődés – nemzetállami feltételek; magánjogi és büntetőjogi kodifikáció. A magyar előadók több előadást is tartottak: *Homoki-Nagy Mária* a magyar magánjog kodifikációja a 19. században című témáról értekezett, *Máthé Gábor* a magyar jogállam intézményrendszeréről, valamint az igazságügyi és közigazgatási büntetőjog viszonyáról beszélt, *Mezey Barna* előadása a 19–20. századi büntetőjogfejlődés tendenciáiról szolt, *Ruszoly József* pro-

fesszor pedig Csekey Istvánról és életművéről referált.

A konferencia záró ülésének ész- és magyar oldalról egyaránt megfogalmazott értékelése szerint rendhagyóan hasznos párbeszéd zajlott Tallinban, amelynek mind ész- mind magyar előadásai három nyelven (ész- tül, magyarul és a konferencia nyelvét jelentő németül) megjelennek a közeljövőben. A magyar intézet igazga-

tójának és az Akadeemia Nord dékánjának javaslatára az ész- magyar jogtörténész napokat a jövőben finn kollegák részvételével szervezik. A konferencia alatt a szervezőket megkereste a Tallini Finn Intézet igazgatója, aki megerősítette a finn együttműködési szándékot.

(m)

Beszámoló a rothenburgi konferenciáról

BÜNTETŐ-ELJÁRÁS EURÓPÁBAN

A büntetőjog történeti alapjai és kritikája német és magyar nézőpontból*

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszékének oktatói és a tanszék mellett működő tudományos diákkör hallgatói Mezey Barna vezetésével július hó 11–12-én a németországi Rothenburg ob der Tauberban német–magyar büntetőjogi konferencián vettek részt. A rendezvényen a magyarok mellett két német egyetem, a jénai és a hannoveri campusok oktatói és hallgatói vettek részt. A program színhelyéül az ottani Goethe Intézet szolgált. A két nap alatt összesen huszonkilenc előadást hallgathattak és vitathattak meg az érdeklődők. Az előadások öt nagy témakört érintettek:

- büntetőjog a középkorban és a korai újkorban,
- büntetőjog a felvilágosodás időszakában,
- büntetőjog és büntető jogászok a 19. században,
- jogászok a Harmadik Birodalomban,
- jogászok a 20. században.

Az első napon két témakör megtárgyalására került sor. A középkori és korai újkor büntetőjog több fontos kérdéséről a jénai és a budapesti hallgatók referátumai adtak hű képet. Az istenítéletekről, a boszorkányperekről és a városi büntetőjogról hangzottak el az előadások. A felvilágosodás magyarországi korszakának büntetőjogáról a magyar előadók igyekeztek átfogó értékelést adni. A természetjog magyarországi elterjedése, a felvilágosodás hatása Magyarországon, a felvilágosodás időszakának büntetőjogi koncepciói, II. József reformtervei a jog és közigazgatás területén voltak a legfontosabb kidolgozott témák. Három–négy előadást követően tizenöt–husz perces időkeretben lehetőség nyílt tematikus viták lefolytatására is. Ezen alkalmakkor sok elgondolkodtató kérdés merült fel, további érdekes adalékokkal egészítették ki az elhangzottakat. Többek között a felvilágosodás jelentéstartalmának, a társadalomra, jogrendszerre gyakorolt hatásának eltérő megítélése, a német és a magyar fejlődési perspektívák

különbségeinek megállapítása kapcsán került sor ilyen megbeszélésekre. Az eseménydús nap méltó lezárásaként a hannoveri egyetem professzora *Dr. Hinrich Rüping* vázolta fel a hitleri időszak német ügyvédségének a helyzetét.

A második napon három témakör feldolgozása történt meg. A büntetőjog és a büntetőjogászok 19. századi szerepéhez mindhárom egyetem reprezentásai hozzászóltak. Megvitatásra kerültek a következő témák: a jogászság és a jogtudomány 19. századi helyzete, a magyar büntető jogtudomány 19. és 20. századi fejlődése, a német és a magyar büntetőjogi kodifikációs kísérletek, valamint a bajor büntető törvénykönyv. A Harmadik Birodalom nevesebb jogászaairól a hannoveri és a jénai hallgatók adtak korrajzot. Erich Bumke, Franz Schlegelberger, Hans Frank és Roland Freisler életútját és a jogról alkotott elképzeléseiket tárták fel a referálók. A konferencia záró témaköréként a huszadik századi jogászságról, jogtudományról kaphattunk egy pillanatképet. A magyar előadó a szovjet típusú államok jogtudományának ismerveiről adott tájékoztatást. A hannoveri és a jénai előadások nyomán pedig Hilde Benjamin, Hermann Weinkauff, Eugen Schiffer és Gustav Radbruch életpályája bontakozott ki előttünk. A második napon is érdekes vitákra került sor, hozzászólásokra és kérdésfeltevésekre nyílt lehetőség.

A feszes időkeret ellenére a gyönyörű középkori várost is sikerült megtekintenie a program résztvevőinek. A konferencia házigazdájának Schneider Igazgató Úrnak az idegenvezetésével pedig, az általa irányított Középkori Bűnügyi Múzeum meglátogatására is sor került. A konferencia befejeztével minden résztvevő kifejezte reményét, hogy ezek a napok nem maradnak folytatás nélkül, hagyomány teremtdők általuk, amely mélyíti a német–magyar szakmai kapcsolatokat, egymás jogrendszerének, elméleti és gyakorlati kérdéseinek, a jogászok képzésének és végül, de nem utolsó sorban, egymás kultúrájának alaposabb megismerését.

Kancz Csaba

* Deutsch-ungarisches strafrechtsgeschichtliches Seminar „Der peinliche Strafprozeß in Europa. Seine historischen Grundlagen und die Kritik am peinlichen Strafrecht aus deutscher und ungarischer Perspektive. 5-7, Juli 2001 der Friedrich-Schiller Universität Jena, Martin-Luther-Universität Halle und der Eötvös-Loránd – Universität Budapest in Verbindung mit dem Mittelalterlichen Kriminalmuseum und dem Goethe-Institut Rothenburg o. d. T.

